

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Dato: 21. juni 2005
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2005-730-0013
Dok.: CHA40254

NOTITS

om
udviklingen i straffniveauet efter lov nr. 380 af 6. juni 2002
(strafskærpelsesloven)

1. Indledning

Ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven (strafskærpelsesloven) blev der gennemført en række ændringer af straffeloven, der havde til formål at skærpe straffene for bl.a. vold, voldtægt, seksuelt misbrug af børn, uagtsom betydelig legemsbeskadigelse, uagtsomt manddrab og fareforvoldelse i forbindelse med spirituskørsel eller særlig hensynsløs kørsel, brugstyveri af motorkøretøjer og menneskesmugling mv. Loven trådte i kraft den 8. juni 2002.

Justitsministeren tilkendegav under behandlingen af lovforslaget, at Justitsministeriet ville anmode Rigsadvokaten om nøje at følge retspraksis i sager om bl.a. vold og voldtægt med henblik på at kunne belyse udviklingen i straffniveauet efter lovens ikrafttræden.

Rigsadvokaten afleverede den 20. januar 2004 seks redegørelser til Justitsministeriet om straffene på de områder, der er omfattet af strafskærpelsesloven. Redegørelserne byggede på de udtalelser, som de regionale statsadvokater var kommet med, samt en gennemgang af de forelagte sager på de enkelte områder.

Undersøgelserne fra januar 2004 vedrørende straffene i sagerne om voldtægt og sager om overtrædelse af straffelovens § 222 viste, at strafskærpelsen måtte anses at være slået igennem i de fleste sager. Der var dog blandt de undersøgte også eksempler på straffe, som efter Rigsadvokatens opfattelse måtte anses for at være i underkanten af det tilsigtede straffniveau efter strafskærpelsen i 2002. For så vidt angår straffene i voldssagerne viste undersøgelsen, at der i vidt omfang var taget højde for strafskærpelsen, men at det også var tvivlsomt, om strafskærpelsen havde medført forhøjede straffe i et antal konkrete sager, ligesom der i en del sager var udmålt en straf,

hvor der ikke kunne antages at foreligge en forhøjelse med en tredjedel i forhold til de hidtidige straffe.

Justitsministeriet anmodede på den baggrund ved skrivelse af 14. maj 2004 Rigsadvokaten om at afgive en fornyet redegørelse om udviklingen i strafniveauet i sager om straffelovens §§ 244 – 246, straffelovens § 216 og straffelovens § 222 efter ca. et års forløb.

Rigsadvokaten iværksatte herefter en ordning, hvorefter der skulle ske indberetning af domme vedrørende voldtægt og overtrædelse af straffelovens § 222 i perioden fra den 1. marts 2004 til udgangen af december 2004. Med hensyn til voldssagerne skulle en række udvalgte politimestre udfylde skemaer vedrørende alle ikke ankede byretsdomme afsagt i perioden fra den 1. marts 2004 til udgangen af oktober 2004. På dette grundlag og på baggrund af afsagte landsretsdomme i 2004 skulle de regionale statsadvokater og de nævnte politimestre afgive udtalelser om strafudmålingen i voldssager i 2004.

Rigsadvokaten har den 7. juni 2005 afleveret tre redegørelser til Justitsministeriet om straffene i voldssager, i voldtægtssager og i sager om overtrædelse af straffelovens § 222. Redegørelserne bygger på ovennævnte indberetningsordninger og de udtalelser, som de regionale statsadvokater og de nævnte politimestre er kommet med.

Nedenfor gennemgås i hovedtræk konklusionerne af de enkelte redegørelser i relation til strafskærpsesloven fra 2002. Justitsministeriets indstilling er under pkt. 5.

2. Straffene i voldssager efter ændringen af straffelovens § 244-246

2.1. §§ 244-246 – vold, kvalificeret vold og vold under særdeles skærpende omstændigheder

Ved strafskærpsesloven blev strafferammen i straffelovens § 244 for simpel vold hævet fra fængsel indtil 1 år og 6 måneder til fængsel indtil 3 år. Strafferammen i § 245 for kvalificeret vold blev hævet fra fængsel indtil 4 år til fængsel indtil 6 år, og strafferammen i § 246 for vold under særdeles skærpende omstændigheder blev hævet fra fængsel indtil 8 år til fængsel indtil 10 år.

Ifølge forarbejderne tilsigtes det, at straffen i voldssager gennemgående forhøjes med omkring en tredjedel i forhold til den straf, der efter hidtidig praksis ville være blevet fastsat af domstolene.

Rigsadvokatens redegørelse fra juni 2005 bygger for det første på en gennemgang af trykte højesterets- og landsretsafgørelser afsagt efter den 1. juli 2003. Dernæst bygger redegørelsen på en

række utrykte landsretsafgørelser, som statsadvokaterne har indsendt til Rigsadvokaten i forbindelse med de udtalelser, de har afgivet om strafniveauet. Grundlaget for undersøgelsen er endvidere statsadvokaternes udtalelser om udviklingen i strafudmålingen i landsretsdomme i 2004 samt udtalelserne fra Politidirektøren i København, Politimestrene i Glostrup, Odense, Esbjerg, Århus og Ålborg vedrørende strafudmålingen i ikke ankede byretsdomme.

2.2. Højesterets- og landsretsdomme vedrørende overtrædelse af straffelovens § 244

Sammenfattende viser gennemgange af trykte og utrykte afgørelser, at der fortsat er en spredning i strafudmålingen vedrørende overtrædelse af straffelovens § 244, og at straffen fortsat i udpræget grad er afhængig af de konkrete omstændigheder. Det er derfor fortsat vanskeligt at fastslå, hvad der er normalstraffen for de forskellige typer af vold efter straffelovens § 244.

Det er dog Rigsadvokatens sammenfattende opfattelse, at strafskærpelsen må antages at være slået igennem i de fleste sager, der vedrører straffelovens § 244.

Rigsadvokaten anfører i den forbindelse, at denne vurdering i øvrigt støttes af, at det i en foreløbig opgørelse vedrørende udviklingen i anmeldelsestallene og straffe for vold udarbejdet af Justitsministeriets Forskningsenhed i maj 2005 fremgår, at der i de sidste 10 år har været en stadig vækst i den gennemsnitlige længde af de ubetingede frihedsstraffe for vold efter straffelovens § 244. Herunder er den gennemsnitlige længde af frihedsstraffene steget fra 75 dage i 2002 til 87 dage i 2004.

Der foreligger dog også sager, hvor der næppe kan siges at foreligge en skærpelse, eller hvor det er tvivlsomt, om der er sket en forhøjelse af straffen i forhold til praksis før strafskærpelsen i 2002. Rigsadvokaten anfører, at der i disse sager ved strafudmålingen i almindelighed er henvist til meget konkrete omstændigheder, f.eks. optakten til volden, voldens karakter og tiltaltes personlige forhold.

2.3. Højesterets- og landsretsdomme vedrørende overtrædelse af straffelovens § 245

På grundlag af gennemgangen af retspraksis er det Rigsadvokatens opfattelse, at strafskærpelsen i det store hele må antages at være slået igennem i sager vedrørende overtrædelse af straffelovens § 245. Rigsadvokaten påpeger dog, at det må formodes, at der også forekommer tilfælde, hvor strafskærpelsen ikke er slået klart igennem, men gennemgangen af praksis har ikke givet tydelige eksempler herpå.

I den forbindelse bemærker Rigsadvokaten, at Justitsministeriets Forskningsenhed i en foreløbig opgørelse vedrørende udviklingen i anmeldelsestallene og i straffe for vold i maj 2005 har anført, at der siden midten af 1990'erne er sket en stigning i den gennemsnitlige længde af de ubetingede frihedsstraffe for vold efter straffelovens § 245. Det fremgår af opgørelsen, at den gennemsnitlige længde af frihedsstraffene i 2002 var 195 dage (svarende til ca. 6½ måned), mens den i 2004 var 228 dage (hvilket svarer til godt 7½ måned).

2.4. Højesterets- og landsretsdomme vedrørende overtrædelse af straffelovens § 246

Det er Rigsadvokatens opfattelse, at strafskærpelsen fra 2002 i det væsentligste er slået igennem i retspraksis i sager vedrørende overtrædelse af straffelovens § 246. Det er imidlertid ikke i alle tilfælde, at der er sket en skærpelse med en tredjedel som forudsat ved strafskærpelsen. Blandt andet har konkrete formildende omstændigheder i nogle sager ført til, at der ikke er grundlag for en skærpelse i dette omfang.

I sager om vold med døden til følge begået over for en ægtefælle eller en samlever må straffen efter skærpelsen antages at være omkring 6 år.

For så vidt angår de sidstnævnte sager kan der efter Rigsadvokatens opfattelse være en vis tilbageholdenhed med at lade strafskærpelsen slå igennem, når straffene sammenlignes med straffen for drabsforsøg. Denne er ved drabsforsøg over for en ægtefælle eller en samlever som udgangspunkt fængsel i 5 år. Da der kan være en utilbøjelighed til at fastsætte straffen for vold, hvor døden er en uagtsom følge, væsentlig højere end straffen for en forsætlig forbrydelse som forsøg på manddrab, er det efter Rigsadvokatens opfattelse formentlig noget af forklaringen på, at strafskærpelsen ikke i alle tilfælde fuldt ud er slået igennem.

For så vidt angår vold med døden til følge efter straffelovens § 246 må det antages, at normalstraffen nu er fængsel i mindst 7-8 år, mens normalstraffen for vold efter § 246, hvor forurettede har fået meget betydelige skader og varige mén, som udgangspunkt er fængsel i 6 år.

Rigsadvokaten bemærker, at den foreløbige opgørelse af den gennemsnitlige længde af de ubetingede frihedsstraffe for vold efter straffelovens § 246 i øvrigt viser, at den gennemsnitlige længde i 2002 var 1.512 dage (ca. 4 år og 2 måneder), mens den i 2004 var 1.839 dage (ca. 5 år), jf. Justitsministeriets Forskningsenheds foreløbige opgørelse fra maj 2005 vedrørende udviklingen i anmeldelsestallene og i straffe for vold.

2.5. Statsadvokaternes udtalelser om udmålingen i landsretssager

Statsadvokaten for København, Frederiksberg og Tårnby har til Rigsadvokaten oplyst, at den tilsigtede skærpelse i 2002 af straffniveauet i det væsentligste er fulgt både af Østre Landsret. Statsadvokaten har for så vidt angår landsretsdomme oplyst, at der i 26 sager, hvor Københavns Byrets dom er anket på initiativ af statsadvokaten, er sket skærpelse af straffen i 18 sager. I seks af disse domme henvises direkte til tilkendegivelserne i lovens forarbejder om en strafskærpelse.

Statsadvokaten for Sjælland har tilkendegivet, at der foreligger ca. 45 landsretsdomme, hvor der er sket domfældelse for overtrædelse af straffelovens §§ 244 – 245. Det er statsadvokatens generelle indtryk, at lovens intentioner følges.

Statsadvokaten for Fyn, Sydøstsjælland, Lolland, Falster og Bornholm har generelt udtalt, at strafskærpelsen i de sager, hvor spørgsmålet har kunnet afklares, ses at være slået igennem i ankedommene vedrørende overtrædelse af straffelovens § 244. Statsadvokaten har oplyst, at landsretten i 2004 inden for statsadvokaturens område har afsagt 59 domme i voldssager, som er omfattet af strafskærpelsen. I de fleste sager finder statsadvokaten, at der med sikkerhed eller med overvejende sandsynlighed er taget højde for den skærpelse af straffen med en tredjedel, der var hensigten med lovændringen. I syv af sagerne antager statsadvokaten dog, at der ikke er sket en skærpelse, mens statsadvokaten i 13 af sagerne ikke har fundet grundlag for at udtale sig om spørgsmålet, navnlig fordi de pågældende sager har været konkret begrundet og/eller har haft en atypisk karakter.

Statsadvokaten i Ålborg har overfor Rigsadvokaten oplyst, at den tilsigtede skærpelse af straffniveauet synes fulgt af landsretten.

Statsadvokaten i Viborg har oplyst, at der i den omhandlede periode har været anket på initiativ af anklagemyndigheden i fire sager, og at der i tre af disse sager skete en skærpelse af straffen i overensstemmelse med intentioner bag lovændringen i 2002.

Statsadvokaten i Sønderborg har anført, at det er det generelle indtryk, at intentioner bag strafskærpelsen ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 i det væsentligste følges af domstolene.

2.6. Statsadvokaternes og udvalgte politimestres udtalelser om strafudmålingen i byretsdomme afsagt fra den 1. marts til udgangen af oktober 2004

Udtalelserne fra en række større politikredse og fra de regionale statsadvokater synes sammenfattende at vise, at det er politimestrenes og statsadvokaternes opfattelse, at strafskærpelsen generelt er slået igennem i voldssagerne, men at der også forsat er mange domme, hvor det er vanskeligt at vurdere, om der er sket en strafskærpelse. Strafskærpelsen ses tydeligst af udtalelserne fra Politidirektøren i København og Statsadvokaten for København, Frederiksberg og Tårnby.

I langt de fleste byretsdomme henføres den udøvende vold til straffelovens § 244. Udtalelserne fra statsadvokaterne og politimestrene viser, at det er forbundet med betydelig usikkerhed at vurdere en strafskærpelse som den, der blev tilsigtet ved ændringen af straffelovens § 244, og udtalelserne ovenfor må således ses i dette lys.

2.7. Rigsadvokatens vurdering og konklusion

Gennemgangen af praksis i perioden fra den 1. juli 2003 og frem til udgangen af april 2005 viser efter Rigsadvokatens opfattelse, at strafskærpelsen, som blev gennemført ved lov nr. 380 af 6. juni 2002, i vidt omfang må antages at være slået igennem.

For så vidt angår overtrædelse af *straffelovens § 244* viser både Rigsadvokatens gennemgang af praksis og statsadvokaternes udtalelse om strafudmålingen i landsretsdomme i 2004 samt politimestrenes udtalelser om strafudmålingen i ikke ankede byretsdomme, at strafskærpelsen må antages at være slået igennem i de fleste af sagerne. Især i byretssagerne foreligger dog mange domme, hvor det er vanskeligt at vurdere, om der er sket en skærpelse, ligesom der foreligger en række domme, hvor strafskærpelsen næppe er slået fuldt ud igennem.

Med hensyn til overtrædelse af *straffelovens § 245* er det efter en gennemgang af retspraksis Rigsadvokatens opfattelse, at strafskærpelsen i det store hele må antages at være slået igennem i disse sager.

I sager vedrørende overtrædelse af *straffelovens § 246* er det Rigsadvokatens opfattelse, at strafskærpelsen fra 2002 i det væsentligste er slået igennem i retspraksis. Det er imidlertid ikke i alle tilfælde således, at der er sket en skærpelse fuldt ud med en tredjedel.

Rigsadvokaten påpeger, at undersøgelsen fortsat ikke giver grundlag for en mere sikker vurdering af, hvad der må antages at være normalstraffen for de forskellige former for vold, navnlig når overtrædelsen henføres under straffelovens § 244 eller § 245. Dette skyldes både voldssagernes meget forskellige karakter, og at strafudmålingen sker efter en konkret vurdering af samtlige omstændigheder i sagen.

Sammenfattende konkluderer Rigsadvokaten, at der i det væsentligste i domstolenes strafudmåling i voldssagerne er taget højde for den skærpelse af straffene med en tredjedel, der var hensigten med ændringen af straffelovens bestemmelser i §§ 244 - 246 ved lov nr. 380 af 6. juni 2002.

Rigsadvokaten har dog anmodet de regionale statsadvokater og politimestre om fortsat at være opmærksomme på strafudmålingen i voldssager og herunder tage initiativ til at anke domme, hvor byretsdommen anses for at afvige markant fra det tilsigtede straffniveau efter lovændringen.

3. Straffene i voldtægtssager efter ændringen af straffelovens § 216

3.1. § 216 – voldtægt

Ved strafskærpselsesloven i 2002 blev strafferammen i straffelovens § 216, stk. 1, hævet fra fængsel indtil 6 år til fængsel indtil 8 år. Endvidere blev strafferammen i § 216, stk. 2, hævet fra fængsel indtil 10 år til fængsel indtil 12 år. Ændringerne omfatter også forhold, der henføres under § 216, jf. § 224 eller § 225.

Ifølge forarbejderne tilsigtes med forhøjelsen af strafferammerne i § 216 en generel forhøjelse af strafudmålingsniveauet i voldtægtssager i størrelsesordenen 1 år.

Rigsadvokatens redegørelse bygger på en indberetningsordning, jf. Rigsadvokatens Informerer nr. 8/2004, hvorefter der skulle ske indberetning af alle by- og landsretsafgørelse, hvor der er domfældt for overtrædelse af straffelovens § 216, herunder også § 216, jf. §§ 224 eller 225. Ordningen omfattede by- og landsretsdomme afsagt i perioden fra 1. marts 2004 til udgangen af december 2004.

Det fremgår af Rigsadvokatens redegørelse, at der i medfør af indberetningsordningen er blevet indberettet *40 afsluttede sager* (5 byretsdomme, 33 landsretsdomme og 2 højesteretsdomme).

3.2. Rigsadvokatens vurdering og konklusion

Det er Rigsadvokatens opfattelse, at strafskærpelsen med få undtagelser må anses for at været slået igennem i de sager om voldtægt, der indgår i redegørelsen. I adskillige af sagerne må straffen anses for at være forhøjet fuldt med et år i forhold til det straffniveau, der var gældende forud for lovændringen i 2002, mens der i andre sager er sket en skærpelse, dog ikke fuldt ud med et år. I disse sidstnævnte sager har der dog efter Rigsadvokatens opfattelse i de fleste tilfælde foreligget enten konkrete omstændigheder, der talte for at fastsætte en lavere straf, eller også har en strafskærpelse på fuldt ud et år været en meget væsentlig forhøjelse i forhold til det hidtidige straffniveau.

Der er således kun indberettet meget få sager, hvor straffen ikke kan anses at være skærpet i overensstemmelse med tilkendegivelserne i forarbejderne til lov nr. 380 af 6. juni 2002. Der er tale om sager, der efter Rigsadvokatens opfattelse ikke adskiller sig i formildende retning fra de

øvrige lignende sager, og hvor der på trods heraf er idømt en mildere straf end i sammenlignelige sager.

Sammenfattende er det herefter Rigsadvokatens opfattelse, at de forhøjede straffe i sager om overtrædelse af straffelovens § 216, der var tilsigtet ved lovændringen i 2002, må anses generelt at være slået igennem i praksis ved domstolene.

Rigsadvokaten vil dog anmode politimestrene og statsadvokaterne om fortsat at være opmærksomme på strafudmålingen i sager om voldtægt, og herunder tage initiativ til at anke domme med påstand om skærpelse, hvis der findes grundlag herfor.

4. Straffene i sager om seksuelt misbrug af børn (straffelovens § 222)

4.1. § 222 – seksuelt misbrug af børn

Strafferammerne i straffelovens § 222, stk. 1 og 2, blev ved strafskærpelsesloven i 2002 hævet fra henholdsvis fængsel indtil 6 og 10 år til fængsel indtil 8 og 12 år. Ved ændringen tilsigtes en vis generel forhøjelse af straffene for overtrædelse af § 222.

Rigsadvokatens redegørelse bygger på en indberetningsordning, jf. Rigsadvokatens Informerer nr. 8/2004, hvorefter der skulle ske indberetning af alle by- og landsretsafgørelse, hvor der er domfældt for overtrædelse af straffelovens § 222, herunder også § 216, jf. §§ 224 eller 225. Ordningen omfattede by- og landsretsdomme afsagt i perioden fra 1. marts 2004 til udgangen af december 2004.

Det fremgår af Rigsadvokatens redegørelse, at der i medfør af indberetningsordningen er blevet indberettet *39 afsluttede sager* (20 byretsdomme og 19 landsretsdomme).

4.2. Rigsadvokatens vurdering og konklusion

Rigsadvokaten konkluderer i redegørelsen, at det er vanskeligt at vurdere strafudmålingsniveauet, bl.a. fordi der ikke foreligger redegørelser om straffene forud for strafskærpelsen, og fordi der er tale om et meget spinkelt materiale. Hertil kommer, at sager om overtrædelse af straffelovens § 222 i høj grad er svære at sammenligne, idet de omfatter forhold af meget forskellig karakter og grovhed, ligesom strafudmålingen ifølge dommenes præmisser sker efter en meget konkret vurdering af sagens omstændigheder.

Rigsadvokaten anfører i den forbindelse, at det ikke er overraskende, at straffene varierer mellem betinget dom uden straffastsættelse, betinget eller delvisbetinget dom med straffastsættelse, her-

under med vilkår om behandling, og ubetingede straffe i intervallet mellem 3 måneders fængsel og fængsel i 3 år og 6 måneder.

Sammenfattende er det Rigsadvokatens opfattelse, at strafudmålingen i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 generelt må antages at tage udgangspunkt i tilkendegivelserne i forarbejderne til lov nr. 380 af 6. juni 2002.

Under hensyn til at der i enkelte sager er udmålt en straf, som efter Rigsadvokatens opfattelse må anses for at være for lav, finder Rigsadvokaten, at der fortsat bør være særlig opmærksomhed på strafudmålingen i sager om overtrædelse af straffelovens § 222, herunder at der tages initiativ til at anke domme med påstand om skærpelse, hvis der findes grundlag for det.

5. Justitsministeriets indstilling

Efter Justitsministeriets opfattelse kan det på grundlag af Rigsadvokatens redegørelser overordnet konkluderes, at de tilsigtede strafskærpelser efter lovændringerne i 2002 på nuværende tidspunkt må siges fuldt ud at være slået igennem i retspraksis.

Der kan forekomme enkelte domme, hvor der ikke fuldt ud synes at være sket den tilsigtede forhøjelse, men efter gennemgangen og den konkrete vurdering af de mange domme i forbindelse med de to indberetningsordninger er det overordnede billede, at strafskærpelserne er slået igennem efter hensigten.

Justitsministeriet finder det dog rigtigst at fortsætte indberetningsordningen i endnu en periode for derved at skabe en endnu bredere dokumentation for, at den positive udvikling fastholdes og fortsætte.